

Antropolojinin Disiplin Olarak Ortaya Çıkışı ve Alt Alanları

Dr. B. Nilüfer Uluç

Antropolojinin Disiplin Olarak Ortaya Çıkışı

“Ben bana söyleneni anlatmakla mükellefim, onlara inanmakla değil”.

Heredot, [Kitap 7.153-2]

- Bilimsel bir disiplin olarak 19.yyda doğmuş ve gelişmiştir. Ancak kurucusu olarak Heredot'un adı geçer.
- Kültürel farklılıklara yönelik ilgi 16.yy. başlarında bilimsel bir merakla değil, sömürgecilikle başlamıştır.
- 16.yy coğrafi keşifleriyle birlikte antropolojik veriler elde edilmeye ve bilim olarak gereksinim duyulmaya başlandığında, sömürge bölgelerine giden din adamları ilk antropologlar olarak değerlendirilebilirler.

- 19.yyın hemen başında ilk kez resmi olarak antropolog tanımı Francois Péron için kullanılmıştır.
- İlk alan araştırması ise Malinowski'nin Aborjinler üzerine yaklaşık iki yıl yapmış olduğu araştırma olarak geçer.

- Bu arada, dışarıyla yoğun ticari ve diplomatik ilişkiler sürdüren Ortadoğu ve Çin'deki betimlemeler ise daha gerçekçi olduğu için İbn Fadlan, İbn Batuta gibi gezginlerin seyahatnameleri bu noktada önem taşır. Ancak özellikle İbn Haldun'un gözlemleri zengin antropolojik kaynak sağlamaktadır.

Antropoloji

Anthropos + Logos

İnsan + Bilim

- Kroeber antropolojiiyi, kapsamını açıklayabilmek için, insan davranışlarının ve yaptıklarının bilimi şeklinde tanımlar.
- Antropoloji, insan ve insan toplumlarının benzerlik ve farklılıklarını anlayabilmek amacıyla tüm yönleriyle bütüncül ve karşılaştırmalı olarak inceleyen bilim dalıdır.

Kapsamlıdır çünkü

- İnsanın tarihsel bir süreci
 - Biyolojik bir süreci
 - Kültürel bir süreci vardır.
-
- Bu nedenle de antropoloji tüm bilim dallarına yakındır ve onlarla birlikte çalışır.

Antropolojinin dört temel alt dalı

- Fizik/Fiziki/Biyolojik Antropoloji
- Arkeolojik Antropoloji/Arkeoloji
- Linguistik Antropoloji/Antropolojik Dilbilim
- Sosyal/Kültürel Antropoloji

Fizik/Biyolojik Antropoloji

- İnsanın biyolojik yapısı, biyolojik özelliklerin çevreyle olan ilişkisi ile ilgilenir. Bunu zaman ve mekan içindeki çeşitliliğini ele alarak yapar.
- Geçmiş ya da günümüz insanını incelesin genetik ve çevresel etkenler, çeşitliliği birlikte etkilediği için tıp, biyoloji, anatomi, paleontoloji, jeoloji, genetik, zooloji gibi doğa bilimleriyle yakın işbirliği içindedir.

Arkeolojik Antropoloji

- Özellikle yazılı kayıtları olmayan tarih öncesi toplumları tanımada asli bir rolü vardır.
- İnsan davranışı ve kültürel örüntüleri maddi kalıntılar aracılığıyla yeniden inşa eder, tanımlar ve yorumlar.
- Dolayısıyla toplulukların kültürlerinin ekonomik, toplumsal ve siyasal açıdan tarihsel kurgulanmasının önemli bir boyutunu oluşturur ve antropolojiyle yakın bir işbirliği içindedir.

Linguistik Antropoloji/Antropolojik Dilbilim

- Dil hem kültürün birincil aktarım aracıdır, hem de kültürün biimlendiricisidir. Bu nedenle linguistik antropologlar kültürü anlayabilmenin bir yolu olarak dilin toplumda nasıl kullanıldığını inceler.
- Linguistik antropologlar, farklı koşullar ve zaman içinde nasıl değiştiğini; bu değişime yol açan sosyal ve kültürel etmenleri tanımaya çalışırlar.

Sosyal/Kültürel Antropoloji

- İnsanı diğer canlılardan ayıran temel özelliği olan **kültürü** araştırır.
- **Kültür**, en kısa tanımıyla insanın elinden çıkmış herşeydir.
- En uzun tanımıyla, "Bir halkın veya bir toplumun maddi ve manevi alanlarda oluşturduğu ürünlerin tümü, yiyecek, giyecek, barınak, korunak gibi temel ihtiyaçların elde edilebilmesi için kullanılan her türlü araç gereç, uygulanan teknik, fikirler, bilgiler, inançlar, geleneksel, dinsel, toplumsal, politik düzen ve kurumlar, düşünce duyuş, tutum ve davranış biçimleri, yaşam tarzı" olarak tanımlanmıştır (**Sedat Veyis Örnek**)